

KVV/7425 DIDAKTIKA VÝTVARNÉ VÝCHOVY 2

KVV/7525 DIDAKTIKA VÝTVARNÉ VÝCHOVY 2

Mgr. Miloš Makovský, Ph.D. | e: milos.makovsky@ujep.cz | t: 475 283 854 | kancelář: CS-114/8

Obecný charakter a cíle předmětu:

Předmět navazuje na metody a formy výuky, se kterými se studenti seznámili v předchozím semestru. Zaměřuje se podrobněji na průběh vyučovací jednotky, od učitelova pojetí výuky, přes počáteční motivaci až po hodnocení a reflexi ve výtvarné výchově. Jednotlivé kroky studenti analyzují na příkladu vybraného výtvarného zadání, navrhnou jeho alterace a získané poznatky zapojují do svých příprav na souvislou pedagogickou praxi. Důraz je kladen na vědomé zacházení s probíranými tématy a na schopnost jejich praktické aplikace. Součástí předmětu je také práce s oborově didaktickou literaturou (učebnice a učební texty s platnou schvalovací doložkou MŠMT, starší učebnice, dostupné metodické příručky či pracovní sešity) a digitálními nástroji a zdroji. Cílem je podpořit kompetence studentů v jejím výběru, kritické analýze a používání (při přípravě na výuku i ve výuce), včetně schopnosti orientovat se a jednat odpovědně s digitálními nástroji a zdroji a využívat a ověřovat informace z pocházející z těchto zdrojů. Studenti jsou seznámeni také s tématem učitelova pojetí výuky a způsoby, jak vědomě pracovat na utváření svého profesního sebepojetí a svém profesním rozvoji.

Náplň jednotlivých seminářů:

V průběhu seminářů budou studující prostřednictvím přednášek, samostatné práce a skupinové diskuse seznámeni s tématy:

1. Učitelovo pojetí výuky výtvarné výchovy, sebepojetí učitele a profesní etika.
2. Tvořivost žáka ve výtvarné výchově.
3. Motivace a podpora učení ve výtvarné výchově.
4. Hodnocení ve výtvarné výchově, kritéria hodnocení.
5. Zpětná vazba ve výtvarné výchově, práce s chybou.
6. Reflexe, sebereflexe učitele, profesní rozvoj a duševní zdraví.
7. Oborově didaktická literatura a její analýza.
8. Digitální učební prostředí, didaktické materiály a nástroje pro podporu učení.

Požadavky pro udělení zápočtu:

- Aktivní účast na výuce (tolerovány jsou 2 absence).
- Zpracování vybraného tématu formou prezentace v semináři a odevzdání této prezentace vyučujícímu.
- Návrh 3 vyučovacích jednotek pro výtvarnou výchovu na ZŠ, SŠ nebo ZUŠ. Vyučovací jednotky jsou dle možností (např. na souvislé pedagogické praxi) realizovány. Písemná podoba je odevzdána vyučujícímu.

Požadavky pro udělení zkoušky:

- Úspěšné absolvování písemného testu z témat 1–8.

Povinná literatura:

- *Kompetenční rámec absolventa a absolventky učitelství* [online]. Praha: MŠMT, 2023 [cit. 2026-02-15]. ISBN 978-80-87601-54-9. Dostupné z: <https://msmt.gov.cz/vzdelavani/kompetencni-ramec-absolventa-ucitelstvi>
- SLAVÍK, J. *Hodnocení v současné škole*. Praha: Portál, 1999, s. 75–149. ISBN 80-7178-262-9.
- ŠTĚPÁNKOVÁ, K. Tvořivost ve výtvarné výchově jako globální narativ. *Kultura, umění a výchova* [online], 2018, 6(2) [cit. 2026-02-15]. ISSN 2336-1824. Dostupné z: <https://www.kuv.upol.cz/post/tvorivost-ve-vytvarne-vychove-jako-globalni-narativ>
- TIKALOVÁ, Lucie. Digitální zdroje pro výtvarnou výchovu v České republice (nejen) v době krize. *Kultura, umění a výchova* [online], 2020, 8(1) [cit. 2026-02-15]. ISSN 2336-1824. Dostupné z: <https://www.kuv.upol.cz/post/digitalni-zdroje-pro-vytvarnou-vychovu-v-ceske-republice-nejen-v-dobe-krize>

Doporučená literatura:

- ADAMEC, Jaromír a Pavel ŠAMŠULA. *Průvodce výtvarným uměním II: kapitoly k učebnici dějepisu pro 6. r. ZŠ*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Práce, s. r. o., 1995. Pomocné knihy pro učitele a žáky. ISBN 80-208-0359-9.
- BLÁHA, Jaroslav a Jan SLAVÍK. *Průvodce výtvarným uměním V: kapitoly k učebnici dějepisu pro 9. r. ZŠ*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Práce, s. r. o., 1997. Pomocné knihy pro učitele a žáky. ISBN 80-208-0432-3.
- BLÁHA, Jaroslav a Pavel ŠAMŠULA. *Průvodce výtvarným uměním III: kapitoly k učebnici dějepisu pro 7. r. ZŠ*. 1. vyd. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Práce, s. r. o., 1996. Pomocné knihy pro učitele a žáky. ISBN 80-208-0386-6.
- BRÜCKNEROVÁ, Karla. *Skici ze současné estetické výchovy*. Brno: Masarykova univerzita, 2011. ISBN 978-80-210-5616-9.
- CIKÁNOVÁ, Karla. *Kreslete si s námi*. Praha: Aventinum, 1992. ISBN 80-85277-79-4.
- CIKÁNOVÁ, Karla. *Malujte si s námi*. Praha: Aventinum, 1993. ISBN 80-7151-468-3.
- CIKÁNOVÁ, Karla. *Objevujte s námi textil*. Praha: Aventinum, 1996. ISBN 80-85277-85-9.
- CIKÁNOVÁ, Karla. *Tužkou, štětce nebo myší*. Praha: Aventinum, 1998. ISBN 80-7151-031-9.
- Čtyřka za obrázek hada? Jsou to těžké rány, ve školství se nedá dýchat, říká rodič. *Aktuálně.cz* [online]. Praha: Economia, 2020, 19. 11. 2018 [cit. 2026-02-15]. Dostupné z: <https://video.aktualne.cz/dvtv/cytrka-za-obrazek-hada-jsou-to-tezke-rany-ve-skolstvi-se-ned/r~925d584ceb4a11e8a446ac1f6b220ee8/>
- DYTRTOVÁ, Kateřina a Martin RAUDENSKÝ. *Ko-text: tvar, zvuk a gesto, tvůrce, učitel a žák*. V Ústí nad Labem: Fakulta umění a designu Univerzity J. E. Purkyně, 2015. ISBN 978-80-7414-920-7.
- DYTRTOVÁ, Kateřina. *Umění a kultura – oblast RVP*. Ústí nad Labem: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, 2006. ISBN 80-7044-761-3.
- FILIPOVÁ, Petra. *Výtvarná výchova a digitální svět*. Olomouc: Česká sekce INSEA, 2021. ISBN 978-80-908056-1-3.
- FIŠER, Zbyněk, Vladimír HAVLÍK a Radek HORÁČEK. *Slovem, akcí, obrazem: příspěvek k interdisciplinaritě tvůrčího procesu*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5389-2.
- FRANC, A. Softwarové umění jako alternativní přístup k reflexi a užití digitálních médií ve výuce. *Kultura, umění a výchova* [online], 2018, 6(2) [cit. 2026-02-15]. ISSN 2336-1824.

Dostupné z: <https://www.kuv.upol.cz/post/softwarevé-umění-jako-alternativní-přístup-k-reflexi-a-užití-digitálních-médií-ve-výuce>

- FULKOVÁ, Marie. *Výtvarná výchova pro 8. a 9. ročník základní školy a víceletá gymnázia*. Praha: Fortuna, 1997. ISBN 80-716-8382-5. FULKOVÁ, Marie a Marie NOVOTNÁ. *Výtvarná výchova pro 6. a 7. ročník základní školy a odpovídající ročníky víceletých gymnázií*. Praha: SPN – pedagogické nakladatelství, 1999. ISBN 80-716-8591-7.
- GAVORA, Peter. *Učitel a žáci v komunikaci*. Brno: Paido, 2005. ISBN 80-7315-104-9.
- HAZUKOVÁ, Helena. Koncepte výtvarné výchovy a funkční slovník učitele. In: *Rámcový vzdělávací program a výtvarná výchova: Sympozium ČS INSEA, Plzeň, 16.–18. září 2004*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2006, s. 35—44. ISBN 80-7043-504-6.
- JANÍK, Tomáš. Rozvíjející hospitace aneb o poznávání a sdílení v učitelské profesi. In: BASTL, Bohumír a Miroslav LÁVIČKA, ed. *Setkání učitelů matematiky 2014*. Plzeň: Vydavatelský servis, 2014. ISBN 978-80-86843-45-2.
- KOLÁŘ, Z. a R. ŠIKULOVÁ. *Hodnocení žáků*. 2., dopl. vyd. Praha: Grada, 2009. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2834-6.
- LOKŠOVÁ, Irena a Jozef LOKŠA. *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7367-176-X.
- MAKOVSKÝ, Miloš. *Didaktické materiály ve výtvarné výchově na základní škole a jejich role v profesním společenství učitelů*. Ústí nad Labem, 2018. Dizertační práce. Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. Vedoucí práce doc. Mgr. Jitka Géringová, Ph.D.
- MAŇÁK, Josef a Dušan KLAPKO, ed. *Učebnice pod lupou*. Brno: Paido, 2006, 124 s. ISBN 80-731-5124-3.
- MAREŠ, Jiří. *Učitelovo pojetí výuky*. Brno: Masarykova univerzita, 1996. ISBN 80-210-1444-X.
- *Pečuj o sebe* [Online], © 2025–2022. [cit. 2026-02-15]. Dostupné z: <https://www.pecujiosebe.com>.
- PODLIPSKÝ, Rudolf, Jaroslav VANČÁT, Věra UHL SKŘIVANOVÁ a Vladimíra ZIKMUNDOVÁ. *Tvořivost ve výtvarné výchově a její účinky na všeobecné vzdělávání*. Plzeň: ZČU v Plzni, 2017. ISBN 978-80-261-0728-6.
- ROESELOVÁ, Věra. *Linie, barva a tvar ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 2004. ISBN 80-902267-2-8.
- ROESELOVÁ, Věra. *Námět ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 1995. 80-238-3744-3.
- ROESELOVÁ, Věra. *Proudy ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 2000. ISBN 80-902-2673-6.
- ROESELOVÁ, Věra. *Řady a projekty ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 1997. ISBN 80-902267-2-8.
- ROESELOVÁ, Věra. *Techniky ve výtvarné výchově*. Praha: Sarah, 1996. ISBN 80-902267-1-X.
- SLAVÍK, J. a L. BARTOŠOVÁ. Světadíly výtvarné výchovy. *Výtvarná výchova*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1994, **34**(2), 21—22. ISSN 1210-3691.
- SLAVÍK, Jan, Jana STARÁ, Klára ULICHNÁ a Petr NAJVAR. *Didaktické kazuistiky v oborech školního vzdělávání* [online]. I. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2017 [cit. 2026-02-15]. ISBN 978-80-210-8758-3. Dostupné z: <https://munispace.muni.cz/index.php/munispace/catalog/view/950/2970/690-2>
- SLAVÍK, Jan, Kateřina DYTRTOVÁ a Marie FULKOVÁ. Konceptová analýza tvořivých úloh jako nástroj učitelské reflexe. *Pedagogika: Časopis pro vědy o vzdělávání a výchově*. 2010, **55**(3—4), 27—45. ISSN 0031-3815.
- SLAVÍK, Jan. *Hodnocení v současné škole: východiska a nové metody pro praxi*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-717-8262-9.

- *Sdělení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k postupu a stanoveným podmínkám pro udělování a odnímání schvalovacích doložek učebnicím a učebním textům a k zařazování učebnic a učebních textů do seznamu učebnic.* Praha: MŠMT ČR, 2023, (č. j. MSMT-12194/2023-3). Dostupné také z: <https://msmt.gov.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/sdeleni-k-udelovani-dolozek-2023>
- STUCHLÍKOVÁ, Iva, Tomáš JANÍK, Zdeněk BENEŠ, et al. *Oborové didaktiky: vývoj, stav, perspektivy.* Brno: Masarykova univerzita, 2015, 465 s. ISBN 978-80-210-7769-0. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.M210-7884-2015.
- ŠAMŠULA, Pavel a Jarmila HIRSCHOVÁ. *Průvodce výtvarným uměním IV: kapitoly k učebnici dějepisu pro 8. r. ZŠ.* 1. vyd. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Práce, s. r. o., 1994. Pomocné knihy pro učitele a žáky. ISBN 80-208-0008-5.
- ŠAMŠULA, Pavel a Jaromír ADAMEC. *Průvodce výtvarným uměním I: kapitoly k učebnici dějepisu pro 5. r. ZŠ.* 1. vyd. Praha: Vydavatelství a nakladatelství Práce, s. r. o., 1994. Pomocné knihy pro učitele a žáky. ISBN 80-208-0323-8.
- ŠAMŠULA, Pavel. *Obrazárna v hlavě 1, 2: výtvarná čítanka pro 2.—5. ročník základní školy.* Praha: Práce, 1996. Učebnice pro základní školy. ISBN 80-208-0380-7.
- ŠAMŠULA, Pavel. *Obrazárna v hlavě 3: výtvarná čítanka pro 6. ročník základní školy.* Praha: Práce, 1997. Učebnice pro základní školy. ISBN 80-208-0429-3.
- ŠAMŠULA, Pavel. *Obrazárna v hlavě 4: výtvarná čítanka pro 7. ročník základní školy.* Praha: SPL – Práce, 1999. Učebnice pro základní školy. ISBN 80-86287-01-7.
- ŠAMŠULA, Pavel. *Obrazárna v hlavě 5: výtvarná čítanka od 8. ročníku základní školy a pro víceletá gymnázia.* Praha: SPL – Práce, 2000. Učebnice pro základní školy. ISBN 80-86287-26-2.
- ŠAMŠULA, Pavel. *Obrazárna v hlavě 6: výtvarná čítanka od 9. ročníku základní školy a pro víceletá gymnázia.* Praha: SPL – Práce, 2002. Učebnice pro základní školy. ISBN 80-86490-20-3.
- ŠIKULOVÁ, Renata a Lenka HAJEROVÁ MÜLLEROVÁ. *Cvičebnice obecné didaktiky pro studenty učitelství.* Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, Pedagogická fakulta, 2001. ISBN 80-704-4365-0.
- ŠOBÁŇOVÁ, P. a J. JIROUTOVÁ. Vliv nových médií na klasické narativy výtvarné výchovy. *Kultura, umění a výchova* [online], 2021, 9(2) [cit. 2026-02-15]. Dostupné z: <https://www.kuv.upol.cz/post/vliv-nov%C3%BDch-m%C3%A9di%C3%AD-na-klasick%C3%A9-narativy-v%C3%BDvarn%C3%A9-v%C3%BDchovy>
- ŠTĚPÁNKOVÁ, K. 2013. Jak „zabít“ tvořivost ve výtvarné výchově. *Kultura, umění a výchova*, 1(1) [cit. 2026-02-15]. ISSN 2336-1824. Dostupné z: <https://www.kuv.upol.cz/post/jak-zab%C3%ADt-tvo%C5%99ivost-ve-v%C3%BDvarn%C3%A9-v%C3%BDchov%C4%9B>.
- UHL SKŘIVANOVÁ, Věra. *Pojetí vzdělávacích cílů v ČR a Německu, aneb, Umělecko-pedagogická interpretace kurikulárních dokumentů českých a bavorských gymnázií.* Brno: Paido, 2011. ISBN 978-80-7315-228-4.
- ZHOŘ, Igor. *Výtvarná výchova v projektech I.* Praha: Tobiáš, 1995. ISBN 80-85808-48-X.
- ZHOŘ, Igor. *Výtvarná výchova v projektech II.* Praha: Tobiáš, 1995. ISBN 978-80-7311-98-7.
- Znamkovat hudební, výtvarnou a tělesnou výchovu nedává smysl, shodli se učitelé. *EDUin: Informační centrum o vzdělávání* [online]. Praha: EDUin, c2020, 7. 3. 2019 [cit. 2026-02-15]. Dostupné z: <https://www.eduin.cz/clanky/znamkovat-hudebni-vytvarnou-a-telesnou-vychovu-nedava-smysl-shodli-se-ucitele/>

Veškerá studijní literatura je dostupná ve Vědecké knihovně UJEP či ve studovně Katedry výtvarné kultury PF UJEP, případně je na uvedených odkazech dostupná online.